

Валентин БІДНЯК

докторант

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ БЮДЖЕТНИМИ КОШТАМИ У СФЕРІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

У сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я України особливого значення набуває забезпечення прозорості та законності використання бюджетних коштів. Впровадження системи державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення створює нові можливості для фінансування медичних послуг, але водночас породжує ризики зловживань, пов'язаних із незаконним отриманням державних коштів. Аналіз таких проявів є актуальним для удосконалення механізмів протидії корупційним та економічним злочинам у медичній сфері.

Останнім часом спостерігається зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із привласненням або заволодінням коштів, зокрема бюджетних, виділених на реалізацію Програми медичних гарантій. Такі злочини вчиняються надавачами медичних послуг шляхом протиправного внесення до електронної системи охорони здоров'я «eHealth» неправдивих відомостей.

Відповідно до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», суб'єкти медичної галузі, які уклали договори з Національною службою здоров'я України (НСЗУ), можуть отримувати кошти з державного бюджету як надавачі медичних послуг. До таких суб'єктів належать заклади охорони здоров'я всіх форм власності та фізичні особи – підприємці, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики [1].

У попередніх дослідженнях нами було висвітлено окремі елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень у зазначеній сфері, зокрема випадки внесення медичними працівниками до електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ) через медичні інформаційні системи (МІС) недостовірних даних про надання медичних послуг, що стає підставою для незаконних виплат із державного бюджету на користь суб'єктів господарювання.

Найпоширенішими способами вчинення таких злочинів є:

– внесення відомостей про надання медичних послуг пацієнтам, які фактично їх не отримували або не знали про використання своїх персональних даних;

- дублювання або розширення даних щодо фактичних пацієнтів з метою збільшення кількості послуг;
- внесення інформації про нібито безоплатні послуги, за які пацієнти фактично сплачували кошти;
- внесення відомостей про лікування осіб, які померли, виїхали за кордон або не існують [2].

В умовах сьогодення привертають увагу випадки:

- надання до НСЗУ фіктивних документів щодо відповідності умовам закупівлі медичних послуг зокрема: вимогам щодо готовності до надання певних медичних послуг, наявності дозвільних документів, відповідності приміщень, наявності медичного обладнання, кваліфікованого медичного персоналу тощо для укладання договорів на медичне обслуговування населення та в подальшому незаконного отримання коштів;
- неповідомлення до НСЗУ про зміни що відбулися у надавача та в наслідок яких він не відповідає умовам закупівлі, але продовжує незаконно отримувати кошти за нібито надані медичні послуги.

Так, у серпні 2025 р. працівниками ДСР НПУ викрито кримінальне правопорушення, пов'язане з розкраданням коштів директором санаторію на Харківщині. Зловмисник подав до НСЗУ фіктивні дані про наявність кваліфікованого персоналу та обладнання за Пакетом 53 «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах» і протягом 2023 р. незаконно заволодів понад 78 млн грн бюджетних коштів. Директору повідомлено про підозру за ч. 5 ст. 191 КК України.

Так у серпні 2025 року працівниками ДСР НПУ викрито кримінальне правопорушення щодо розкрадання коштів директором санаторію на Харківщині, який для укладання договору з НСЗУ подав фіктивні відомості щодо наявності кваліфікованого медичного персоналу та необхідного медичного обладнання передбачених умовами договору за пакетом 53 «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям в стаціонарних умовах» та протягом 2023 року заволодів коштами, що надійшли на рахунок санаторію з державного бюджету у сумі понад 78 млн. грн. Директору санаторію повідомлено про підозру за ознаками ч. 5 ст. 191 КК України.

Але треба констатувати той факт що майже у всіх випадках протиправна діяльність фігурантів направлена саме на привласнення коштів або майна, яке переходить у розпорядження до суб'єктів господарювання медичної галузі як від НСЗУ так із інших джерел.

У випадку, коли кошти від НСЗУ перераховані на рахунки надавачів приватної форми власності то з цього моменту вони вважаються привласненими посадовими особами цього суб'єкту господарювання, а у випадку коли кошти надійшли на рахунки надавачів державної або комунальної форми власності тобто фактично відбулося їх заволодіння, що в подальшому спонукає фігурантів продовження протиправних дії направлених на їх безпосереднє привласнення та в подальшому легалізації

доходів, одержаних злочинним шляхом. Отже після незаконного заволодіння коштами, які надійшли на рахунок закладу охорони здоров'я керівник набуває можливості повністю розпоряджатися ними на власний розсуд.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що аналіз правопорушень, пов'язаних із незаконним заволодінням бюджетними коштами у сфері медичних послуг, свідчить про їх системний характер і високий рівень організованості. Для підвищення ефективності протидії таким кримінальним правопорушенням необхідне удосконалення міжвідомчої взаємодії правоохоронних і контролюючих органів, запровадження сучасних механізмів моніторингу фінансових потоків у системі «eHealth», підвищення прозорості звітності медичних закладів та посилення відповідальності посадових осіб за зловживання у сфері державного фінансування.

1. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>

2. Hanna Bidniak, Valentin Bidniak. Entering False Information into the Electronic Healthcare System Regarding the Provision of Medical Services to Patients: A Forensic Aspect. *Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2024 Synergetic Engineering*, Volume 2 С. 168-179. URL:<https://doi.org/10.1007/978-3-031-94852-7>

Ганна БІДНЯК

завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-АНАЛІЗУ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ В УМОВАХ МАСОВОГО ЗБОРУ БІОЛОГІЧНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасному світі кількість випадків масових загибелей людей унаслідок терористичних актів, воєнних конфліктів, техногенних аварій та природних катастроф зростає, що зумовлює необхідність створення ефективних механізмів ідентифікації осіб. У подібних ситуаціях часто спостерігається значна руйнація тіл, їх фрагментація, обуглення або змішування біологічного матеріалу, що робить традиційні методи встановлення особи – дактилоскопічний, антропологічний, стоматологічний – практично непридатними. Саме тому ДНК-аналіз став провідним і часто єдиним надійним методом ідентифікації. Його значення особливо зростає в умовах воєнних дій, масових катастроф чи терактів, коли від швидкості та точності генетичної експертизи залежить не лише встановлення істини, а й